

A RÉGI JÓ PEST

A RENDŐRSÉG RÉGI JELENTÉSEIBEN

HENCZ KÁROLY PÁRBAJBAN AGYON-nyújtotta a kormány lemondását. Február 15-én a csendőrökből szervezett képviselőházi őrséget feloszlatták és a csendőröket visszavezényelték csapatjukhoz.

Az 1905. esztendővel a magyar politikában nagyobb események kezdődtek. A parlamenti viharok következtében vívott kardpárbajt gróf Keglevich István Hencz Károly képviselővel. Keglevich István a Vigszínház egyik megalapítója, majd a Nemzeti Színház inténdánsa volt. Egy képviselőházi vihar során Hencz Károly Keglevichet „Kegydijs szarvasmarhának” nevezte. Ebből támadt a lovagias ügy és 1905. május 29-én a két képviselő karddal állt szemközt egymással. Párbaj közben Keglevich nekifutott Hencz Károly kardjának. A kard hegye a szívért furta át és Keglevich a párbajteremben meghalt. A parlamenti viharok során július 21-én került színre a Fővárosi Nyári Színházban Gulhi Soma „Smólen Tóni” című bohózat. A darab a talpnyaló osztrákpártiakat gúnyolta ki. A bohózat nyomán osztrákellenes tüntetések voltak.

ZEYSIG PROFESSZOR RÖPIRATA.

A politikai botrányokat tulharsogta az 1905. augusztus 17-én Berlinben megjelent röpirat. „Magyar válság és a Hohenzollernnek” címen broszura jelent meg, melynek szerzőjeül Professor Zeysig volt feltüntetve. A broszura arról szól, hogy a német császárnak szét kellene robbantania az osztrák-magyar monarchiát. Magyarországból önálló államot kellene csinálni Hohenzollern uralom alatt.

A röpirat Németországban és a Monarchiában nagy és kínos feltűnést keltett. Hamarosan megállapították, hogy Professor Zeysig nevű ember nincsen. Nyomozás indult meg Ausztriában és Magyarországon, hogy megtalálják, ki rejtőzik az álnév alatt. A nyomozás sikerrel is járt. A budapesti rendőrség megállapította, hogy a broszúrát Zigány Árpád budapesti újságíró írta. Zigányt letartóztatták, november 24-én azonban a budapesti esküdtszék felmentette.

MEGBUKOTT A VÁLASZTÁSON A SZABADELVŰ PÁRT.

Térjünk vissza ismét a politika eseményeire. 1905. január 3-án a képviselőház ismét összeült. Az ellenzék azonban a november 18-iki zsebkendőszavazás miatt a tárgyalást lehetetlenné tette. Január 4-én a király feloszlatta a képviselőházat és a választásokat január 26-ikára tűzték ki. Január 26-án kezdődött a három napig tartó választás, amely a szabadelvű párt csufos bukásával végződött. A szabadelvű párt 151 mandátumot szerzett, amellyel szemben az egyesült ellenzéknek (koalíció) 234 mandátum jutott. Február 1-én Tisza István Bécsben be-

nyújtotta a kormány lemondását. Február 15-én a csendőrökből szervezett képviselőházi őrséget feloszlatták és a csendőröket visszavezényelték csapatjukhoz.

Az új parlament 1905 február 17-én üli össze. A korelnök Madarász József volt, aki elnöki megnyitójában kijelentette, hogy a Dániel-féle házszabálymódosítás törvénytelen és érvénytelen. Ezután a képviselőház elnökévé az ellenzéki Justh Gyulát választották.

Hónapokig folytak ezután a tárgyalások részint Bécsben, részint Budapesten. Az ellenzéki koalíció, amely büszkén hivatkozott a választásokra, magának követelte a kormányt. A bécsi udvari körök hallani sem akartak róla.

DARABONT KORMÁNY.

Egymást követték a koronatanácsok, végül is az osztrák politikusoknak sikerült a királyt a maguk számára megnyerni. Így történt, hogy dacára az ellenzéki többségnek, a király szabadelvű párti kormányt nevezett ki. Július 19-én jelent meg az új kormánylista. Miniszterelnök lett Fejérváry Géza báró, belügyminiszter Kristóffy József, kereskedelemügyi miniszter Lányi Bertalan, kultuszminiszter Lukács György, honvédelmi miniszter Bihar Ferenc, földmívelésügyi miniszter György Endre.

Az új kormányt azonnal el is nevezték darabont-kormányának.

A képviselőház ülésén az új kormány bemutatkozásakor óriási vihar tört ki. A többségben levő ellenzéki képviselők nem akarták meghallgatni a miniszterelnök programját. Fejérváry báró, mikor látta, hogy nem tud szóhoz jutni, irattáskájába nyult, kivett egy lezárt borítékot és felküldte az elnökhöz. A borítékban királyi leirat került elő, amely a képviselőházat szeptember 15-ig elnapolta.

MEGYÉK ÉS VÁROSOK TÖRVÉNYTELENEK NYILVÁNTJÁK A KORMÁNYT.

1905. júliusában azután torlódni kezdtek a politikai események. Július elsején Fejérváry Géza báró miniszterelnök békéltető tárgyalásokat kezd az ellenzék vezérlőbizottságával, de a tárgyalások sikertelenül végződtek. Július 7-én Fejérváry Ischlben kihallgatáson jelentkezett a királynál és jelentést tett a törvényhatóságok ellenállásának nem várt mértékben való megnyilatkozásáról. A megyék és városok törvényhatóságaiban megindult a mozgalom, hogy a kormányt törvénytelennek nyilvánítsák, hogy megtagadják az adó beszedését, az ujoncozást és megtagadják a kormány határozatainak végrehajtását. A kormány erélyes körirattal figyelmeztette a törvény-

hatóságokat a következményre, azonban ennek fogamatja nem volt.

BUDAPEST ÉS PEST MEGYE MEGTAGADJA AZ ADÓT ÉS UJONCOZÁST.

1905. július 13-án Budapest székesfőváros törvényhatósága csakugyan határozatot hozott, hogy megtagadja az adóbeszedést és az ujoncozást. Július 17-én Pest vármegye rendkívüli közgyűlésén egyhangulag kimondták, hogy a kormánnyal szemben a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetnek, az adókat nem szolgáltatják be, a tartalékosok és póttartalékosok behívót nem kézbesítik ki.

Július 20-án Kristóffy belügyminiszter megsemmisítette Budapest törvényhatóságának határozatát, július 24-én pedig megsemmisítette Pest vármegye határozatát.

PAKTUM A „JAKABOKKAL”.

Július 27-én Kristóffy belügyminiszter fogadta a szociáldemokratapárt küldöttségét és ígéretet tett az általános titkos választói jogra. A szocialisták a belügyminisztert megéljeneztek. A kormánynak ez a sakkhuzása is visszafelé sült el. Nyilvánvalóvá vált, hogy a Fejérváry kormány lepaktált a szocialistákkal. A Borsszem Jankó első oldalán jelent meg a kép, ahogy Fejérváry báró tábornoki uniformisban ölelkezik és csókolózik a „Jakabokkal”. (Jakaboknak csúfolták akkoriban a szociáldemokratákat.)

Magában a szabadelvű pártban is kínos hatást váltott ki a kormány paktuma. Más oldalról viszont a függetlenségi párt orvult meg a szocialistákra, mert lepaktáltak a kormánnyal és a függetlenségi párt megszakitotta a szociáldemokrata párttal való együttműködést.

Augusztus 8-án a közös hadügyminiszter rendeletet adott ki, hogy a sorozásokon a polgári hatóságok közreműködését mellőzni fogják. A rendelet szerinti az önkénteseknek nincsen szükségük a hatóságok szokásos igazolásaira és elegendő az érettségi bizonyítvány, valamint a szülői beleegyezés bemutatása. Néhány nap múlva újabb hadügyminiszteri rendelet jelent meg, hogy a három évet leszolgált magyar katonákat továbbra is benntartják szolgálatban.

NEMZETI ELLENÁLLÁS AZ EGÉSZ ORSZÁGBAN.

Augusztus 10. Az ellenzék vezérlőbizottsága felhívást intézett az ország összes törvényhatóságaihoz és a darabontkormánnyal szemben nemzeti ellenállásra hívja fel őket. A felhívásnak az egész országban nagy hatása volt. Másnap Pest vármegye közgyűlésén Prónay Dezső báró indítványára érvénytelennek és semmisnek jelentik ki a belügyminiszternek azt a határozatát, amellyel a vármegye július 17-i határozatát megsemmisítette. Az egész országban lázas mozgalom kezdődött a nemzeti ellenállásra.

KORONATANÁCS ISCHLBN.

Augusztus 22-én Ischlben a király elnökletével koronatanács volt, amelyen az összes miniszterek és a közös miniszterek

résztvettek. A minisztertanácsban olyan feltevések hangzottak el, hogy fegyverrel kell letörni a nemzeti ellenállást. Ferenc József azonban nem adta beleegyezését és kijelentette, hogy alkotmányos úton akarja a békét helyreállítani. Fejérváry többször megkísérelte, hogy a királyt erélyes lépésre bírja, miután azonban a király nem ohajtott erőszakos lépésekre tenni, szeptember 10-én Fejérváry benyújtotta a kormány lemondását. A lemondást a király elfogadta és megbízta a minisztereket az ügyek további vitelével.

Ilyen körülmények között ült össze szeptember 15-én a képviselőház. Az ülés megnyitása után Fejérváry báró benyújtotta a királyi leiratot, amely a képviselőházat október 10-éig elnapolta. Óriási vihar tört ki erre. Egyébként is izgalmas nap volt. A szociáldemokraták mintegy harmincezer tagja vonult fel a parlament elé. A szocialisták küldöttsége fölkereste Justh Gyula elnököt és memorandumot nyújtott át, amelyben az általános titkos választójogot követelték.

ÖTPERCES KIHALLGATÁSON A BURG-BAN.

Szeptember 20-án viharos gyorsasággal terjedt el az egész országban a hír, hogy a király kihallgatásra hívta magához a koalíció vezéreit. Általános öröm és fellélegzés volt. Azt hitték, hogy végre helyreáll a béke és a nyugalom és koalíció veszi kezébe az ország kormányzását. Az öröm azonban még korai volt.

A KIRÁLY ÖT PONTJA.

Szeptember 23-án volt a bécsi Burgban a nevezetes auduencia. A király előtt megjelentek a koalíció vezérei, Kossuth Ferenc, Andrassy Gyula, Apponyi Albert, Bánffy Dezső és gróf Zichy Aladár. Az öt politikust a király egyszerre fogadta. A félkörben felsorakozott politikusok előtt a király egy papírlapról felolvasta feltételeit, amelyek mellett hajlandó volna megbizni a koalíciót kormányalakítással. Öt pontból állottak a király követelése.

1. A vezényszó és a katonai szolgálat kérdésében a király semmi engedményt nem ad.

2. A magyar gazdasági viszonyok rendezését Ausztriától teszi függővé.

3. A hadseregben és a külképviseletekben a pragmatikus közösség változatlanul fenntartandó.

4. és 5. pont a felemelt katonai szükségletek fedezéséről szól.

Az öt pont felolvasása után a király néhány szóval kijelentette, hogy a koalíciót teszi felelőssé a helyzet rosszabbodásáért, ha mereven ragaszkodnak eddigi álláspontjukhoz, amelyből „kimondhatatlan nyomor és szenvedés járulna Magyarországra”. Végül utasította őket, hogy gróf Goluchovszky külügyminiszterrel tárgyaljanak, mert azt bízta meg a tárgyalások vezetésével. Ezzel a király összeültette sarkantyúját és ott hagyta az elképedt ellenzéki vezéreket. Az egész auduencia öt percig tartott.

(Folytatjuk.)